

TELEGRAFUL ROMAN.

Apere Marție. Joia și Sâmbăta

ABONAMENTUL:

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarhie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidieceșane Sibiu, strada Măcelarilor 45
Correspondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român”, strada Măcelarilor Nr. 45
Epistolele nefrancate se refușă — Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr., rëndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Discursul

Esclenției Sale I. P. S. Domn
archiepiscop și metropolit Miron
Romanul, ținut în sedința
casei magnatilor din 9 Maiu n.
1894*)

Esclența Văstră, Domnule president!

Inaltă casă!

Motivarea, cu care Esclența Sa Domnul ministru de justiție a prezentat proiectul de lege din desbatere și care motivare s'a născut a o desfășura aici în această casă și cu graiu viu prin esclențul său discurs, eu cu tôte-că a fost voluminosă, am aflat-o prea slabă, așa de slabă, încât după a mea părere pe acea basă proiectul de lege nu se pôte primi nici chiar pe lângă cea mai liberală judecată, și, iertați mi sinceritatea, în mine provăcă acea suspiciune, nu știu întru cât întemeiată, că în dosul acestui proiect de lege sunt ascunse alte scopuri și alte năzuințe cu mult mai depărtate.

Și adevărat în partea sa principală și în liniamentele sale de frunte în motivare numai atât se accentuiază: că precum în patria noastră sunt mai multe confesiuni, așa este în vigoare pentru fie-care confesiune un separat drept matrimonial și această o numesc simpl de o stare, ce nu se pôte suferi, o stare, care singură este destul motiv pentru ca să se creeze un drept matrimonial civil unitar în stat, deopotrivă obligatoriu pentru fie-care confesiune.

Însă cu privire la această nici motivarea ministruului, nici raportul comisiunii justițiare nu descopere și nu ilustră cu exemple luate din viața publică, că aceste separate drepturi matrimoniale ale confesiunilor, ce există în patria noastră de secol, ar fi din punct de vedere al referențelor familiare și din adevăratele interese ale statului, în adevăr isvorul rețelilor mari și preste tot isvorul unor urmări stricicioase, cari numai prin introducerea căsătoriei civile obligătoare s'ar putea lecu, ci tocmai din contră Esclența Sa ministrul de resort deja la început a declarat, că plănuita reformă a dreptului matrimonial nu este rezultatul frecărilor ocazionale și a colisiunilor.

Ce e drept, motivarea ministerială amintescă abuzuri, cari se susține, că ar proveni din dreptul matrimonial actual al nostru, dară în loc ca din „șirul întreg” al acestor abuzuri să amintescă cel puțin unele, aduce în locul prim liberă exercitare religioasă, înțeleg neconfesionalitatea, recepțiunea legii mosaice, ce se vede, că acum a devenit necesitatea ardețore, apoi matriculele de stat și preste tot alte pretențiuni de ale politice bisericesci, ce guvernul de acum a luat în programul său și cari după părerea sa nu se pot valida fără căsătoria civilă obligătoare.

Pe lângă această motivarea proiectului de lege se provăcă cu tărie

la exemplul altor state civilizate, unde căsătoria civilă obligătoare este deja de mult introdusă, fără ca după cum cum se susține, simțământul religios al populațiunii de acolo să fie vătămă; însă această provocare are scăderea, că nu amintescă, că în respectivelor state cu o disparență excepțiune populațiunea este deplin homogenă și în privința religiunii, și în privința limbei, pe când la noi tocmai marea diferență religioasă și de limbă face inoportună introducerea căsătoriei civile unitare, ba din punct de vedere moral o face chiar imposibilă, dacă nu cumva statul vrea să sgdue în temelile sale instituțiunile referitoare la matrimoniu, ce bisericile îl mărturisesc de sacrament.

Este adevărat, că proiectul de lege nu eschide, ca după încheierea căsătoriei civile să se pôte face și cea bisericească, ba din punct de vedere moral religioasă motivarea o ține chiar de dorit și mai concede și aceea, că singuraticile biserici să pôte constringe pe cale disciplinară pe credincioșii săi la respectarea doctrinelor ei; însă exercitarea dreptului rezervat pe sama bisericii negreșit va provocă în multe cazuri frecări serioase în sinul unor biserici deja și la încheierea căsătoriei, unde de altcun factorul principal este înclinarea reciprocă și iubirea, dară mai ales la desfacerea căsătoriei, unde de comun în locul iubirii vine ura, carea și caută apoi satisfacțiune cu ori ce preț.

Biserica greco-orientală ortodoxă nici când n'a tras la îndoială dreptul statului, ca acestora cu privire la încheierea căsătoriei din considerațiuni sanitare, populare, de indigenitate și de serviciu public adevărat din considerațiuni de stat să pună oșeși-cari stavile; dară în contra aceleia trebuie să protesteze cu hotărâre ca legislațiunea statului să statorască esența căsătoriei și să se considere de căsătorie încheiată respective de desfăcută o astfel de faptă, care nu s'a împlinit conform doctrinelor bisericești.

Aici n'are nici o importanță provocarea din motivare dintre împărății imperiului roman oriental de odinioară la Leone înțeleptul, care a exercitat dreptul jurisdicțiunii în afacerile matrimoniale ale greco-orientalilor; căci trebuie știut și aceea, că în acel imriu după consolidarea pozițiunii creștinismului și din punct de vedere al dreptului public, dar și în faptă, numai o religioasă a asistat, religioasă greco-orientalilor, ai căror supremi patroni au fost totdeauna împărății, cari, precum se știe, în tôte dispozițiunile lor așa și în regularea treburilor matrimoniale au spriginit cu tătă puterea biserica, însă așa, că cu privire la ei în tôte au fost dogmele profesate de biserică au fost normative, așa dară domnitorii imperiului roman răsăritean în faptă numai au sancționat statoririle comune ale bisericești.

În fine motivarea sperează, că căsătoria civilă, adevărat introducerea ei, așa precum se plănuesce în proiectul de lege, va înainta unitatea politică a națiunii prin contopire socială.

Ce se ține de unitatea națiunii politice, îndreptățirea dorințelor în această privință nime nu o pôte trage la

îndoială, până când această unitate politică este concipiata în spiritul legilor din 1868, cari legi asigură tôteodată liberă dezvoltare și naționalităților nemăgiare din patrie.

Însă, d'rere! la noi referințele naționalităților în urmarea unor prea regretabile neînțelegeri intervenite în timpul din urmă de o parte între magiarime, de altă parte între naționalitățile nemăgiare, s'au stricat într-atâtă, în cât intenționata căsătorie civilă, după a mea părere, nu mai pôte ajuta nimica la aceste rele, ci nu mai le pôte potenta și înamulți; ar pute însă ajuta și încă radical, pre lângă moderațiune din ambele părți, respectarea reciprocă a drepturilor garantate în legile fundamentale, în care privință guvernul ar trebui să premergă cu exemplu mai bun.

După observările de mai sus se pricepe de sine, că eu un pot primi proiectul de lege din cestiune și declarând această, urmez nu numai convingerei mele interne, ci doresc a interpreta totodată, de și numai în cuvinte debile ingrijirile credincioșilor și a preoților bisericești gr. or. române din patrie, de repeți-te ori exprimate în unanimitate în sinodele ordinare diecesane, că eventuala introducere a căsătoriei civile este îndreptată contra esistențelor instituțiuni legale ale bisericești și în consecințele sale contra existenței însăși a bisericești.

Spre documentare mi voi permite a ceti dintre astfel de pronunțăminte un conclud adus alaltăieri de către sinodul ordinariu archidieceșan gr. or. din Ardeal și comunicat mie pe cale telegrafică, care după introducerea obiceiuită sună astfel:

„Sinodul, susținând întru tôte concludul său nr. 21 din 5/17 Aprilie 1893 referitoriu la programul politic bisericesc a guvernului și în deosebire referitoriu la plămuita introducere a căsătoriei civile, declară în numele archidieceșei gr. or. române din Ardeal: că consideră căsătoria civilă de o atare instituțiune, care ignorăz sacramentele s. noastre bisericești și valămă autonomia noastră bisericească garantată prin legile statului și asigurată prin statutul organic, sancționat de Majestatea cesară și regescă; care deopotrivă este periculos pentru stat, pentru societate și pentru biserica noastră; — că n'a fost provocat prin biserica noastră, nu isvorește din trebuințele popórelor statului și care deja prin consecințele sale a născut în guvern idea ca cetățenilor să se admită și neconfesionalitatea, ceea ce neîncunginurat va ave de rezultat desprețuirea religiunii și a instituțiunilor sfinte și cu acesta dimpreună demoralizarea poporului, care astfel despoiat de credință și de Dumnezeu nu va mai ave nici o simțire nici pentru respectarea legilor patriotismului și ale celor civile, nici pentru instituțiunile statului.

„Sinodul deci respinge introducerea căsătoriei civile și dacă cu tôte aceste legislațiunea ne-ar octrooa-o aceea, biserica se va pleca, însă totdeauna o va ține-o de nefericire pentru biserică și pentru stat și-și va ține-o de datorință creștină și patriotică a conlucra cu tôte mijlocele legale la ștergerea acelei legi.”

Înainte de a încheia dară scurta mea vorbire îmi permit a mai face numai o mică observare la discursul de alaltăieri a Esclenției Sale Domnului ministru de justiție.

Esclența Sa adevărat, amintind dreptul matrimonial în vigoare în biserica greco-orientală a d'is și a susținut ca faptă și în motivarea generală, că această biserică desface căsătoria și din motivul, dacă unul din căsătoriti suferă de alienațiune mentală sau de vr'o bôlă contagiôasă incurabilă și în general, că în cele trei diecese gr. or. române este în vigoare drept canonic matrimonial divergent.

Apoi, onorabilă casă a magnatilor, în această este o mică greșală din partea ministrului, căci în temeiul amintitului scăderi sufletești și trupesci biserica gr. or. română nu desface căsătoria, ci o declară de nimicită, dară numai atunci, dacă una sau alta dintre aceste bôle au fost mai mult sau mai puțin dezvoltate deja înainte de încheierea căsătoriei, dară nu nuficarea în secret; însă facea și nuficarea căsătoriei însă sunt două concepte de drept diferite.

Ce se ține de pretinsul drept canonic deosebit, observ, că în diecesele aparținătoare metropoliei gr. or. române din patrie, dreptul matrimonial este unul și același, și pe basa acestui drept unitariu căsătoria se pôte desface numai din două cauze de frunte, anume în casurile morții fizice sau morale și în casurile adulterului; dar cu privire la adulteriu are loc presumtio juris et de jure. E probabil dară, că conspectul întrebuitat de Esclența Sa Domnului ministru în motivare, s'a redactat pe basa datelor statistice nu deplin corect grupate, ceea ce de altcun nu altereză nici decum adevăratul drept canonic.

După tôte aceste acuma și în numele ilustrilor Episcopi ai provinciei mele ilustrilor metropolitane, cari s'au însinuat la cuvânt, însă în scopul scurtării discusiunii au renunțat de a vorbi, declar din nou, că acest proiect de lege despre căsătoria civilă nu-l primesc, nu-l primim! (Aprobări în drepta).

3/15 Maiu.

3/15 Maiu 1848! Ți memorabilă și epocală în istoria românilor, ecoul evenimentelor ei, petrecute la Blaș pe Câmpul libertății, răsuna până în ziua de azi și va răsuna secol de-a rëndul în inimile fie-cărui român.

În această și geniul unui popor, amărțit de o lungă apăsare, s'a redeșteptat cu tărie neînfrântă și a făcut pe cei 40 de mii de români, adunați pe malul Târnavei, să spună lumii, în numele întregului popor român, cu unanimitate și însuflețire nemărginită: suntem și vrem să fim!

Sunt cunoscute evenimentele, ce au precedat această și măreță, sunt cunoscute cele ce s'au hotărit la Blaș, în ziua acestora și din ele relevăm aci aci, la aniversarea acestei zile două momente principale.

Unul este lupta, ce au avut să o susțină tinerimea noastră cultă de atunci, între cari figurau numele lui Iancu, Bărnuțiu, Papiu-Ilarian, Buténu, Laurian, ș. a. m. ca adunarea să fie dămnă de numele de român și impunătoare, și cari ne-au arătat cât de mult pôte face iubirea ferbinte de nēm și de patrie

*) Este cunoscut, cât de cu anevoie se pôte face o traducere esactă din limba magiară în ore-cărea din cele latine, prin urmare și în cea română; deaceea când grăbim acum a comunica în traducere discursul Esclenției Sale așa, precum l'am putut cuprinde cu graba, ne rezervăm a-l publica din nou, îndată ce vom dispune de o traducere declarată dela locul cel mai competent de autentică. Redacțiunea.

Al doilea este jurământul, ce-l au depus românii pe Câmpul libertății sub conducerea episcopilor Șaguna și Lemenyi și în care a culminat hotărârile adunării. Ei au jurat credință și supunere monarhului și Augustei Case Habsburgice; au jurat fidecare, că „ca român voi susține tot deauna națiunea noastră română pe calea dreptă și legiuită, și o voi apăra cu toate puterile, în contra oricărui atac și asupririi; nu voi lucra nici-o dată în contra drepturilor, și a intereselor națiunii române, ci voi ține și voi aperi legea și limba noastră română, precum și libertatea, egalitatea și frățietatea; pe aceste principii voi respecta toate națiunile ardelen, poftind egala respectare dela dăsele, nu voi încerca să asupresc pe nimeni, dar nici nu voi suferi să ne asuprască nimeni” apoi că vor lucra pentru stergerea iobăgiei și pentru binele națiunii române și al patriei, încheind: „Așa se-mi ajute D-șu și se-mi dea mântuirea sufletului meu. Amin”.

În ziua de azi constatăm cu vie plăcere, că tinerețea noastră de azi e demnă urmașă a tinereții de acum sunt 46 de ani, în iubirea de nem și patrie și întru a lucra și a se jertfi pentru ele!

În ziua de azi constatăm, că poporul român a ținut strâns la jurământul de acum sunt 46 ani, în credință neclintită față de tron, în credință fierbinte față de sine însuși, de națiunea română și în credință față de patrie.

În aceste se fim statornici ca stânca și mai departe, în unire și iubire să lucrăm pentru națiune și patrie și atunci de nimic se nu ne temem.

„Așa se ne ajute D-șu”.

Ovațiuni.

Ședința sinodală de Sâmbătă dimineața a avut un caracter de tot festiv. Cu mare însuflețire au așteptat membrii sinodului și publicul auditor sosirea Escelenței Sale I. P. S. D. arhiepiscop și metropolit Miron Romanul. La intrarea în sală Escelența Sa a fost întâmpinat cu urale puternice de „se trăiescă”.

Escelența Sa în termeni călduroși salută pe deputații sinodali, accentuând pacea și bună înțelegerea, ce se recere pentru ca lucrările sinodului să se desvâlte normal și să aibă un rezultat favorabil și cu acestea Escel. Sa împărtăși binecuvântarea arhierescă. Între însuflețitorile urale de „se trăiescă” deputatul sinodal Nicolau Garioiu ținând apoi următoarea vorbire:

Escelența Vostră I. P. S. D-le Archiepiscop și Metropolit!

Când la 25 Aprilie a. e. Ilustrit. Sa Domnul archimandrit și vicariu a deschis sesiunea acestui sinod, ne-a comunicat, că Escel. Vostră ori-cât a-ți dorit a conduce și de astădată agendele sinodului, totuși fără a pregeta a-ți urmat chemării Escelenței Voștre de a apăra interesele bisericești noastre acolo, unde trebuința era mai mare, adevărat în casa magnaților. În vederea acestei lupte sinodul s'a vădut îndemnat a lua și din parte și un conclud, prin care din nou a dat espre-siune convingerilor sale în cestia cea atât de gravă a căsătoriei civile, și acest conclud a aflat de bine a-l comunica și Escelenței Voștre, — nu atât că ar fi fost necesitate a Vă orienta, — ci mai mult ca asigurându-Vă de nou despre vederile sinodului, cu mai multă putere să Vă angagiați la lupta, ce Vă aștepta. Inimile noastre pline de grije erau îndreptate spre Escelența Vostră.

Astăzi însă, când avem fericirea a Vă saluta mijlocul nostru, reintors, grijile noastre au dispărut și bucurie

a cuprins inimile noastre, căci prin pășirea bărbătească și demnă a Escel. Voștre, acel proiect de lege, care era fatal pentru biserica noastră națională, a cădut — cel puțin pe un timp orecare — și suntem deplin convinși, că cerând trebuința veți lucra și pe viitor tot asemenea și încă cu puteri și mai încordate. Noi din parte-ne Vă asigurăm de devotamentul și fișca noastră iubire, și suntem gata a Vă da tot ajutorul posibil în toate luptele, ce a-ți mai fi necesități a purta pentru interesul și binele bisericești noastre române gr-or., dorind ca Atotputernicul D-șu să Vă țină viața în deplină sănătate încă mulți-mulți ani. Să trăiți Escelența Vostră!

Urale însuflețite au însoțit această vorbire

Escelența Sa binevoi a răspunde în termeni călduroși următoarele:

Iubiții mei D-ni deputați!

Cuvintele căldurose, cari mi le ați adresat eri la sosirea mea din Budapesta, și acum le grăiți din nou în fața sinodului nostru archidieceșan, eu le consider de o manifestare a satisfacțiunii și bucuriei generale, ce ne preocupă pe toți, pentru că cunoscutul proiect de lege a cădut în casa magnaților.

Este îndreptățită această bucurie generală, pentru că într-adevăr acel proiect de lege conținea, dacă și nu un atac direct în contra instituțiilor noastre bisericești, dar fără îndoială o semină, și pentru semina o grădina de cultivare a unui indiferentism față cu caracterul sacramental al căsătoriei, de care indiferentism pôte fi molipsit și poporul nostru; ăr această ar fi o pagubă mare pentru biserică.

Eu am prezentat în casa magnaților concludul sinodal luat la începerea săptămânii acesteia, care mi-l-ați comunicat în cale telegrafică, și mi-am făcut conștientos împreună cu preasfințitul frați episcopi ai metropoliei noastre datorința de a ne pune cu toată tăria în apărarea intereselor noastre.

Ve pot și deastădată asigura, că dacă ar fi să se mai ivescă astfel de pericol pentru sânta noastră biserică, eu, până când bunul D-șu va voi să rămân în postul acesta, voi sta totdeauna amăsurat puterilor mele cu toată rezoluțiunea întru apărarea intereselor biserică.

Dacă nu ne putem întruni toți în vederile politice, cari au teren vast, aprăpe nemărginit, cel puțin se fim uniți în apărarea bisericăi noastre și a instituțiilor ei, conduși totdeauna de scopul măreț, care îl urmărește biserică.

Cât pentru persoana mea, ve mulțămesc din inimă pentru bunele simțimente, ce mi-le manifestați; ăr acum terminate acestea, se ne căutăm de alte lucruri ale noastre, pentru cari ne am întrunit în sinodul anual.

Deputații sinodali au ascultat stând în picioare această vorbire, întrerupându-o de mai multe ori cu aprobări vii, ăr la urmă sala a răsunat de însuflețite urale: „Să trăiescă!”

Momentele acestea festive s'au trecut la procesul verbal al ședinții din aceea zi.

Despre primirea sărbătorască a Escelenței Sale la reintorcerea din casa magnaților au luat notiță toate foile din patrie și multe din cele streine. Fôia germană locală „Sieb D. Tageblatt” condamnă în termeni aspri purtarea slusbașilor dela gară și această o condamnă chiar și unele foi „patriotice”.

Dela Arad și Caransebeș ni se anunță, că înalții prelați Preasfințitele lor Domnii episcopi: Ioan Mețian și Nicolau Popea au fost de asemenea sărbătoriți la reintorcerea din casa magnaților, făcându-li-se mari ovațiuni.

Sinodul archidieceșan.

Raport special.

Ședința IV.

ținută la 27 Aprilie (9 Maiu) 1894.

Ședința se deschide la orele 10. a. m. Între alte acte prezentate se prezintă propunerea deputatului Augustin Nicoră, în care este luată adresa cunoscută a junimei române la adresa sinodelor și a consistoriilor. Propunerea era provădută acum cu subscrieri, Deore-ce în sensul regulamentului sinodal propuneri pot face numai „membrii sinodali”, și subscriitorii nu erau deputați, afacerea deși s'a însinuat ca propunere, a trebuit să fie considerată ca petițiune, și a fost dată comisiunii petiționare.

Trecându-se la ordinea zilei s'a pertractat raportul general din plen, cel al senatului bisericesc și școlar.

Momente de mai mare importanță e concludul, în care consistoriul e provocat ca afacerea cu ajutorul de stat al bisericești noastre să o promoveze la congresul național bisericesc, care se va ține la toamnă cu recercarea să mijlocască dela guvern ajutorul bisericești fără condițiunile, sub cari în 1885 sinodul a fost necesitat să renunțe la primirea lui; a avut în vedere împrejurarea, că bisericești reformate i s'au asigurat în anul curent sume considerabile din budgetul țerii, fără nici o condițiune și din acest motiv a adus concludul seu.

La raportul școlar a fost desbaterea lungă la punctul, unde se arată că guvernul în vara anului 1893, la pedagogia noastră, și numai la a noastră, nu a admis la facerea examenului de calificățiune nici pe clericii absolvenți, nici pe candidații pregătiți pe cale privată. Afacerea această e încă pendentă la ministru. Ordinul acesta al ministrului nici nu a fost comunicat cu autoritatea bisericească, ci numai de-a dreptul cu comisariul guvernului, care a fost trimis spre a-și eserecia dreptul cuprins în art. de lege XVIII: din 1879

S'au luat act despre măsurile de legitimă apărare luate de către consistoriu, și la sesiunea viitoare se se comunique starea lucrului

Raportul consistorial constată o urcare a salariilor învățătoresci în raport cu anul trecut de peste 60,000 fl. și cu toată încordarea această a mijloacelor și puterilor materiale totuși în raport cu legea cea nouă se mai arată o trebuință de 35 000 fl. anuali.

Ședința se încheie la 1 oră și jumătate, anunțându-se cea procsimă pe Joi, la orele 10 și puindu-se la ordinea zilei rapoartele comisiunilor.

Ședința V.

ținută Joi, 28 Aprilie (10 Maiu c.)

Ședința se începe la 10 ore a. m. Să prezintă cererile de concediu pe întreaga sesiune a deputaților mireni: Simeon Pașca și Zaharie Tatar. Deputatului Pașca i-se acórdă concediul cerut, ăr lui Zaharie Tatar i-se denegă.

După o propunere în favorul cercului electoral, XV Târnavă, al cărui centru de scrutiniu e pus tocmai la marginea cercului, și după o interpe-lațiune despre ordinea internă în seminarul nostru archidieceșan, au urmat la ordinea zilei rapoartele comisiunilor. Începutul l'a făcut comisiunea finanțiară cu raportul general al consistoriului archidieceșan ca senat epitropesc, care în toate punctele a fost luat la cunoștiință.

Obiectul al doilea a fost fundațiunea făcută de fostul deputat sinodal și asesor consistorial onorariu Dr. Absolon Todea, advocat în Reghin. Prețuindu-și averea sa la suma de 100.000 fl. răposatul Dr. Todea, care ca tiner din părinți săraci cu stipen-

diul bisericești și-a completat studiile, a făcut o fundațiune de 10.000 fl. destinată pentru stipendii și să fie administrată de consistoriul archid. În urmă s'a constatat, că averea rămasă e cu mult mai mică și s'a făcut învoială cu ereții cu o sumă de 6000 fl. Suma această o a acceptat consistoriul archidieceșan, o a acceptat și sinodul și astfel fundațiunea se va pune în lucrare, începând cu suma de 6000 fl.

A urmat apoi tot în referada comisiunii organizătoare o cestiune de pensionare. Mai mulți preoți au cerut să li se voteze pensiiune din fondul de pensiiuni al archidieceșei, înființat abia de 2 ani. Mai ales au cerut pensiiune acei preoți bătrâni, cari și-au pus capelani și au rescumpărat cu 200 fl. solviți deodată 40 de ani de serviciu. Consistoriul a promovat afacerea spre deslegare la sinod cu propunerea, ca acelor preoți să nu li-se dea pensiiune, căci după aședă-mintele noastre bisericești, la aședarea de capelani, venitul jumătate e rezervat preoților, cari din neputință au cerut capelanul. Acestora le este deci asigurată esistența prin instituțiunea capelaniei, ăr fondul de pensiiune să acopere trebuințele cele mai ardetore, venind în ajutorul văduvelor și a orfanilor, rămași după preoți, și în al preoților deficienți.

Comisiunea organizătoare a propus, că sau să rămână cu 1/2 venitul din parochie, sau să li-se dea pensiiune, însă atunci 1/2 venitul din parochie să între la fondul de pensiiuni.

Deputatul Vasile Damian a propus, ca să li-se dea acelor preoți pensiiunea

Deputatul Dr. Remus Roșca a propus să se primescă vederile consistoriului, și preoților cu capelani cu destragerea de tace pentru 10 ani să lise restituie sumele solvite în fond.

Deputatul Daniil David a propus susținerea vederilor consistoriului, dar' cu adausul că acelor preoți să li se restituie toată suma solvită în fond.

La votare au cădut toate propunerile, și astfel obiectul a rămas nedecis.

Va veni însă sub desbatere tot în sesiune această, când se va pertracta instrucțiunea pentru fondul de pensiiuni, care e tot în referanda comisiunii organizătoare.

Ședința procsimă la orele 9 a. m. la ordinea zilei sunt rapoartele comisiunilor.

Ședința VI.

ținută Vineri 29 Aprilie (11 Maiu) 1894.

Ședința se deschide la 9 ore.

Se dă concediu deputatului Dr. Ioan Popescu pe restul sesiunii; să face apoi o interpelare cu privire la neparticiparea tractului Unguraș la alegerile de deputați mireni și se însărcinează consistoriul cu cercetarea.

După această presidiul comunică sinodului, că Escelența Sa Inalt Prea-luminatul și Preasfințitul Domn arhiepiscop și metropolit Miron Romanul sosesc cu trenul de azi la ora 1 p. m. în mijlocul nostru dela ședințele casei magnaților, la ale cărei desbateri a luat parte și în decursul vorbirei Sale a descoperit și temerile esprimate de sinodul nostru cu privire la introducerea căsătoriei civile obligătoare. Între cele mai vii aclamațiuni a primit sinodul propunerea deputatului Zacharie Boiu ca sinodul în corpore să mērgă la gară și să primescă festiv pre Escelența Sa, care și acumă prin ținuta sa bărbătească a făcut onore bisericești noastre naționale, și în general națiunei noastre românesce.

Urmăză apoi la ordinea zilei raportul comisiunii organizătoare asupra instrucțiunii pentru fondul de pensiiuni.

Ședința se încheie la 11 și 1/2 ore.

Sinódele diecesane.

Sinodul diecesei Arad.

Deschiderea, sinodului eparchial gr. or. român din Arad, care a avut loc Duminecă în 6 Mai n. a. e. a premers a. liturgie și solemnă chemare a Duchului sfânt, oficiată în biserica catedrală de către Prea S. S. Episcopul Ioan Meșianu, asistat de domnii V. Goldiș vicariu episcopesc, A. Hamsea protosineel și de mai mulți protopresbiteri.

La ora 12 din zi a urmat deschiderea ședinții prime, prin Prea S. Episcop Ioan Meșianu, cu o cuvântare frumoasă, care o vom publica în unul din nr-ii procsimi. După deschidere prezidiul a designat de notari provizori ai sinodului pe deputații Voicu Hamsea, protopresbiterul Lipovei, Ioan Lenger și Er. Liviu Macu. La apelul nominal au răspuns 39 deputați din cler și mireni prezenți, predându-și credenționalele. Intreg sinodul s'a împărțit apoi în patru secțiuni pentru verificarea deputaților aleși. La 3 ore d. a. s'a deschis ședința a doua, în care secțiunile au prezentat rapoartele lor și s'au ales și constituit comisiunile speciale. Deputatul mirin Ioan Beleş n'a fost verificat. Ședința procsimă s'a anunțat pe Mercuri în 9 Mai n. Până atunci comisiunile au a studiat materialul dat lor și vor lucra rapoartele pentru sinod.

Cu trenul de sêră Episcopul a plecat la ședințele casei magnatilor din Budapesta, fiind însoțit la gară de deputații sinodali prezenți.

Procesul memorandumului.

(Urmare).

8 Mai.

În decursul acestor discuțiuni publice magiar își permite observări critice revoltătoare. Tribunalul se retrage și decide pedepsirea Drului Frâncu cu 100 florini. Sentința se execută imediat, după-ce președintele n'a admis nici o discuție asupra acestei hotărâri.

Dr. Miloș Stefanovici constată și cere ca să iee protocol, că în timpul cât tribunalul s'a retras, mai mulți jurați au ieșit din sală și s'au plimbat pe afară.

Dr. Gavrilă cere cuvântul, dar nu i-se dă, de aceea însuși nălită. Asemenea vrea să vorbească și Drul Lucaciu, dar președ. declară, că nu are cuvânt până nu va veni rindul la densul. Să iau naționalele.

Dr. Ioan Rațiu, născut la Turda, 66 de ani. are familie, avocat în Sibiu. La întrebarea dacă a mai fost pedepsit și de ce vîrstă sunt membrii familiei, nu răspunde.

Apărătorul Dr. Frâncu constată, că președintele nu are drept să pună cele 2 întrebări, în procedură nu sunt prevădute.

Dr. G. Pop de Basesci. Preș. Unde sunteți născuți? În loc de a răspunde Dr. Pop pretinde să fie interogată românește. După-ce la repetițiile rugări președintele îi respinge cererea răspunde la întrebările prime, că e născut în Basesci, 58 ani, gr. cat., că sătorit, are o fetiță și are avere. La întrebarea, dacă a fost pedepsit, nu răspunde.

Dr. Vasiliu Lucaciu. Nu primesc talmăciu. Dacă-i vorbă să apăr patria merg în persoană, nu prin talmăciu; dacă e să plătesc dărea din puga mea, nu prin talmăciu. Diregătorii sunt pentru noi și nu noi pentru diregători, de aceea cer, că din sătorii, să ne pricépă direct și nu prin talmăciu. Interpretul traduce, Lucaciu constată, că traducerea e falsă. Președintele spune prin interpret, că e în interesul acusatului să vorbească ungurește sau să primească talmăciu.

Dr. Lucaciu: Forții mă supun, dar dreptul națiunii mele este mai scump, decât interesul meu, decât viața mea. Avem lege sancționată de Maiestatea Sa, întreb pe dl. president, vrea să aplice legea sau vrea să facă presiune morală asupra mea?

Președ. spune, că de mai multe ori s'a declarat în această cestiune și rogă a i-se răspunde, la întrebările ce pune.

Dr. Lucaciu cere permisiune să se înțeleagă în această cauză cu apărătorul seu.

Președ. îi denegă

Dr. Lucaciu: Dacă e vorbă de presiune, trebuie să cedez și răspunde apoi la întrebări, spunând că e născut în Apa, de 42 ani, gr. cat., pa roch în Șişesti, are 4 copii. La întrebările cele două nu răspunde.

Dum. Comșa mai întâiu spune că pe Comșa Demeter nu l' cunosc, numele lui e Dumitru Comșa.

Președ. corege greșela acesta.

După ce se declară solidar cu observările făcute de colegii sei de mai înainte, răspunde la întrebările puse. Născut în Sibiu, 48 ani, gr. or. căsătorit, are 4 copii, profesor la se minar. La întrebarea mai fost ai pedepsit, nu dă nici un răspuns.

Dl. Aurel Murășan, ca apărător face excepțiune în contra punerii întrebărilor superflue: Că mai fost-ai pedepsit, și de ce vîrstă îi sunt copii.

Președ. cere motivare

Murășan motivează cu praca și cu procedura penală de presă.

Interpretul treduce foarte rău.

Murășan: aduce casuri concrete drept dovadă despre necapabilitate talmăciului.

Bredicean: dovedesce asemenea cu exemple concrete din decursul debaterii, ca interpretul nu spune ceea-ce ar trebui. Asemenea dl. Coroiu, citează unele exemple și cere să se constată la protocol, că dragomanul nu scie talmăci.

Septemiu Albinu înainte de a răspunde la întrebări, care se se noteze la protocol declarațiunea importantă a interpretului, că traduc ce pot și cum pot, apoi răspunde că s'a născut în Spring, de 33 ani, căsătorit, gr. cat. și fără avere. La întrebarea dacă e mai fost pedepsit, nu răspunde.

Dr. D. P. Barcianu se alătură și el la declarațiile de mai înainte ale acusatilor și apărătorilor.

Dr. Barcianu, născut în Rășinari gr. or., părinte a 5 copii, profesor, are puțină avere. La întrebarea de ce vîrstă îi sunt copii și fost-a pedepsit, nu răspunde.

Presed. exclamă Cristea Miklós Cristea se ridică și cere să fie numit pe numele seu Nicolae, ér' nu Miklós. Președintele se corege

Nic. Cristea constată greutatea poziției interpretului. Nu-l învinovătește însă pe el, ci sistemul care vrea ca justiția să se administreze prin interpret. Acusatul cunoscă mai multe limbi și scie din experiență cât de greu este a traduce la moment liber și fidel dintr-o limbă într'alta chiar și atunci, când omul cunoscă perfect ambele limbi. Se alătură la cererile colegilor sei și apoi răspunde la întrebările puse afară de cele două, dacă a fost pedepsit și de ce vîrstă îi sunt copiii. E născut în Ocna-Sibiului, de 59 ani, are familie, e asesor consistorial în Sibiu și are și avere.

Cu acestea ședința a doua se încheie, anunțându-se ședința III pe 3 ore d. a.

Președ. declară ședința de deschisă jumătate la 4 d. a., observând că dintre acusați lipsesc dl. Septemiu Albinu și Dr. Vasile Lucaciu și rogă pe procuror să facă propunere în cauza acesta.

Procurorul: On. tribunal, Ilustre dle președinte. Neapărând cei doi acusați rog să fie citați.

Dr. Stefan Pop: arad, că clientul seu Albinu nu s'a prezentat din motiv pentru că nu are siguranța personală.

Asêră plebea, — continuă Dr. Pop, pe care nu voesc să o numesc cu o adevăratu-i nume, ne-a injurat și am fost îmboldiți de conducătorii poliției. E

evident dar, că clientul meu nu poate aparé la pertractare fără a fi insultat. Binevoiti deci a lua necesarele dispoziții și încă nu numai prin vorbe, ci și prin fapte. ca clientului meu să i-se dea posibilitatea de a se pute prezenta, garantându-se siguranța personală. Înaintez aici un document, din care se vede bruscheta, cu care a fost insultat.

Procurorul: On. tribunal, Ilustre dle președinte. la cele propuse de dl. apărător, îmi iau voe a observa, că acusatilor le stă în drept a se folosi înaintea forurilor competente de remediile legii. Cele petrecute însă nu sunt de așa, că din pricina lor acusații să nu se prezente înaintea tribunalului. Și de vreme ce ei nu sunt bolnavi, dupăcum a declarat chiar dl. apărător, propun să binevoiti a-i cita și în cas contrar a dispune escortarea lor.

Dr. St. Pop: Fiind-că eu m'am prezentat aci numai ca apărătorul lui Albinu, și despre Lucaciu nu se scie nimica, mă rog a suspenda ședința până la venirea lor fără a mai face vre-o dispoziție.

Tribunalul se retrage pentru a aduce hotărîre. La 4 ore deschidându-se ședința, notarul dă cetire următoarei decisiuni: tribunalul regesc a hotărî în cauza abșenței dlui V. Lucaciu și S. Albinu, ca aceia să fie citați îndată. La cas că nu se vor prezenta să fie escortați din motivul, că nu iși au justificat abșența și cele spuse de apărător nu sunt îndestulătoare

Președintele: Din cauza venirii pe tapet a cestiunii acesteia observ, că și mie m'a venit la cunoștință oficiosă, că acusații și apărătorii ar fi fost afirmativ restrinși în libertatea lor personală și am și trimis recercare către căpitănatul orășenesc, ca în sfera lui de activitate să se îngrijască pe deplin de siguranța lor privată și atari casuri să nu mai obvină.

Dr. Stefanovici: Onorat tribunal! îmi iau voe a declara, că în întregă cauza acesta s'a strecurat o greșală de vreme ce eu, ca apărătorul Drului Lucaciu, atunci n'am fost de față, când s'a pus cestiunea din întrebare pe tapet și mai târziu venindu-mi la cunoștință cele întemplate, m'am dus grabnic la clientul meu, ca să mă conving despre adevărul acestora. Constat cele întemplate și pe baza constatării acesteia, dati-mi voe să fac următoarea propunere: insultându-se acusații și apărătorii tot atât cu vorba cât și cu fapta e de lipsă să li-se garanteze libertatea lor. Ilustritatea Voastră ați declarat, că nu intră în sfera d-vostă de activitate să observați cele ce se petrec pe stradă, ci numai cele ce se petrec în sala ședinții, și aci stă greșala. Fiind că acusații nu s'au prezentat din propria lor voe, și pe baza citațiunii eliberate de tribunal, chiar de aceea cade în sfera de activitate a acestui tribunal, ca prin organele sale administrative să se îngrijască de libertatea personală a acusatilor și a apărătorilor lor. Fiind-că s'a mai întemplat odată, că acusații și apărătorii să fie insultați atât cu vorba cât și cu fapta, se pot dovedi, cu domnul Ciuta, Kerekes și alții (Intrerupere din partea preșidentului). Fac următoarea rugare, ca pentru clientul meu din momentul de față să se pună la dispoziție din partea onoratului tribunal pază (predă un document, prin care se constată atacurile exercitate asupra Drului Lucaciu).

Președintele: Am intervenit la autoritatea administrativă, că în cercul seu de activitate să facă tot posibilul și să se îngrijască în tot chipul a se garanta libertatea individuală. Cum se va executa acest lucru, privește autoritatea respectivă.

Se continuă interogatorul.

Patriciu Barbu: Domnule președinte, fiindcă ni-sa refuzat ascultarea noastră imediată și s'a introdus sistemul de a fi interogați prin interpret, mă alătur și eu la cele dișe de ceilalți colegi ai mei și adopt întru toate vederile lor.

Dr. Gavrilă constată, că tribunalul n'are drept în virtutea §. 56 din procedură să întrebe pe acusat, că de câți ani sunt copii lor și dacă au mai fost pedepsiți sau nu.

Președ.; Coroján Gyula.

Coroiu: Cer să se constate, dle preș. că în matricula botezaților nu sunt înscris sub numele acesta, fiindcă sunt român și născut din moși strămoși tot români.

De 20 de ani esercez profesiunea de avocat și de acest lung timp vî rog să mă credeți, dle președinte, am învățat să respectez și să iubesc legile patriei și chiar pentru prestigiul justiției, pe care o privesc ca o garanție a desvoltării statului, vî rog să-mi admiteți cererea și să fiu ascultat imediat de tribunal.

Dr. Augustin Bunea: Dle preș. și onorat tribunal regesc! Am onore a declara, că și eu mă alătur la protestul, care se face atât din partea clientului meu cât și a celorlalți domni apărători cu privire la aceea, că apărarea să se facă în limba maternă a acusatilor. Căci în chipul acesta nu ne putem esprima cugetarea noastră așa de clar cum am dori. Aibă dl. talmăciu ori câtă bunăvoință și ori câtă silință și-ar da, necunoscându-ne bine limba, nu va pute nici odată interpreta cuvintele cu adevăratul lor sens, de asemenea mă alătur și eu la protestul făcut de colegii mei apărători cu privire la întrebarea dacă au mai fost acusații pedepsiți sau nu. Și acesta cu aiât mai virtos cu cât în § 54 din procedura criminală nu se face nici o pomenire de întrebarea acesta.

Președintele îl intrerupe și trece la interogarea Drului Mihali.

Dr. Teodor Mihali: Dle președinte și on. tribunal! Respingându-se cererea dlui Dr. Rațiu ca interogatorul să se facă în limba română, eu nu voi mai reveni asupra ei, deore ce sunt convins, că întocmai voi fi și eu respins, să-mi permiteți însă, dle președinte, să mă asociez și să accept motivele aduse din partea consoților mei acusați și apărători, adăugând, că atunci când am adresat la on. tribunal ca să ne permită a ne apăra în limba română, care este limba noastră maternă, n'am făcut-o cu intenție ca să perdem vremea, ci fiind-că procesul acesta nu este numai al nostru, ci al întregului popor român. A trebuit ca noi să cerem ca apărarea să se facă în limba maternă. De asemenea am cerut să fim ascultați direct de tribunal pentru că știu din experiență cât de rău se face interpretarea cuvintelor prin talmăciu. Așa de pildă cuvântul pismaș a fost tradus de un talmăciu cismaș. Vedeți prin urmare că cauza pentru care cerem să fim ascultați direct în limba noastră este, că prin traduceri atât de false ca acelea ale dlui interpret apărarea noastră nu va avé nici un efect. Și dacă noi comitetul partidului național, noi care cunoscem legea nu putem beneficia de ea, ce se va întempla cu poporul, care nu cunosc legea? Apoi dl. Mihali răspunde la întrebările îndatinate.

Urmăz Dr. Gavrilă Tripon: În ce privește meritul cestiunii țin a vă declara, că mă alătur la cele dișe, adecă la prteostul făcut de dl. Dr. Mihali.

Interpretul traducend cele dișe, dl. Tripon își dă naționalul. Născut în Iclodul-mare, 34 ani, gr. cat. Insurat, de profesiune avocat, cu puțină avere. La întrebarea că fost-a pedepsit, răspunde că deși n'ar fi dator să dea în privința acesta deslușiri, enunță, că n'a fost pedepsit.

Apărătorul Dr. Branisce se alătură la cererea de nulitate a colegilor

sei advocați și apărători, rogă însă totodată pe dl. president, că în interesul deliberărilor acestor cereri de nulitate să se introducă în procesele verbale stenografice atât traduceri din limba magiară a răspunsurilor acușătorilor, cât și traduceri românesce ale întrebărilor puse de dl. președinte, ca din acest text să se poată constata întru cât aceste cereri de nulitate au fost probate sau nu. Constată apoi traducerea defectuoasă a tălmăclului.

Ședința se suspendă pe 5 minute. Tribunalul se retrage.

Redeschidându-se ședința la 5^{1/2}, notarul cetesce decisiunea tribunalului în sensul căruia cereii dlui Brănișce nu se dă loc.

Interpretul traduce.

Dl. Dr. Brănișce: Dl. președinte și onorat tribunal: din cele așite până acum dela dl. tălmăciu cred, că v'ati făcut o idee esactă de modul precis și clar cum scie d-sa traduce. Fiindcă interpretarea se face atât de defectuos, cer și insist ca să se trecă în procesele verbale atât traduceri românești cât și răspunsurile dl. acușătorilor din limbă română în cea magiară. Acăsta o fac ca aceste protocoale să poată servi și dl. apărători, care vor veni după mine cu exemplu și respectuos insinuare cas de nulitate.

Interpretul traduce.

Președ. enunțând că conform dorinții exprimate de dnii apărători, jurați și procuror ședințele de aici înainte vor avea loc numai înaintea de amăzi dela 8—2 ore și rugând pe acușătorii să se prezenteze de aici înainte punct la 8 ore pentru a nu fi silit a-i aduce prin escortă, la orele 6 încheie ședința.

(Va urma.)

Noutăți.

Daruri de Paști. I. P. Sa metropolitul-primat Ghenadie al României a primit două prețioase daruri de Paști și anume unul din partea regelui Carol și altul din partea episcopilor așezămintelor „Nifon Metropolitul”. Cel dintâiu este un engolpion cu imaginea Mântuitorului pe smalț albastru în stil bizantin, copiată după istorisirea atribuită lui Lentul, proconsulul Iudeei, când recumpărătorul omenirii se afla pe pământ în Ierusalim. Placa engolpionului este încungiu-giurată giur-impregiur cu 60 petricele și brillante, având 12 petri mai mari, între aceste se află câte trei flori de câte 10 petri de brilliant, er preste tot 120 de petri. În mijloc fiecare florie are câte o pără de rubin și alta de smarald, adică 12 rubinuri și 8 smaralduri. Deasupra se formază o florie cu smalț, în mijlocul acesteia este o florie cu 10 petricele de brilliant și în mijlocul ei un rubin er în josul ei un smarald. Preste tot engolpionul este lucrat în aur și smalțat, având în dosul lui inscripțiunea: „Carol I, rege al României, 17 Octombrie 1893”. Al doilea dar este un ciasornic de valoare lucrat tot în smalț pe aur. Un lănușor mic de aur atârna de acest ciasornic.

* * *

Societatea pentru fond de teatru român de trei ani n'a putut ține adunare generală. La Arad pedecă au fost demonstrațiunile politice, eră la Brașov cholera; se speră, că în anul acesta se va pute ține. Comitetul societății în ultima sa ședință a constatat, că fondul s'a urcat la suma de 60.473 fl.

* * *

Congres. Pe 21 l. c. n. este convocat la Alba-Iulia un congres liber gr. cat. Se va discuta despre proiectul căsătoriei civile obligătoare și despre proiectul matriculelor de stat.

* * *

† **Elena P. Dima**, soția profesorului dela gimnasiul nostru din Brașov Pant. Dima, s'a mutat la cele eterne, lăsând în adăncă jale o frumoasă și numărösă familie, un mare număr de rudeni și petoți cari au cunoscut pe acăsta fică a Brașovului, pe acest suflet nobil, care prea de timpuriu s'a sălășluit în locașurile dreptilor.

Jalnica familie face cunoscută acăsta dure-rösă și mare perdere prin următorul anunț: Jalcicii părinți soț, fii, fice, surori și celelalte rudeni, cu profundă mahnire v'aduc la cunoscință perderea, ce au încercat în mörtea prematură a iubitei lor fice, soții, mame și surori.

ELENA P. DIMA
născ. **FLORIAN**,

în vörstă de 46 ani.

Sunteți rugați a lua parte la serviciul funebra, ce se va săvörși în bis. Sf. Nicolae din Scheiu Duminecă 1/13 Maiu a. c., la orele 3 p. m. unde se vor depune rămășițele pămăntesci spre vecinica odihnă.

Brașov, 1/13 Maiu 1894.

Fia-i țărina ușöră și memoria eternă!

Panteleimon Dima, profesor, soț; Nicolae Olga, Manase, Leonora și Măriöra, fii și fice; Ioan Florian și Ana Florian părinți, Eugenia Florian și Hareti Rusu născ. Florian, surori.

Raportul general al senatului școlarui.

(Incheiere.)

VI. Ajutöre.

Ajutörele votate în budgetul anului 1893 pentru școle și învățători s'au împărțit în decursul anului cu considerare la trebuințele observate.

Conspectul lor se promovază din plen cu raportul general de acolo.

VII. Stipendii.

Cu începutul anului școlarui 1892/3 din fondurile archidieceșane au devenit vacante următorele stipendii:

1. Un stipendiu de 500 fl. din fundațiunea Moga pentru ascultători de filosofie sau drept.

2. Un stipendiu de 100 fl. din fundațiunea Francisc Iosif pentru ori-ce facultate academică.

3. Două stipendii câte de 60 fl. din fundațiunea Cologea pentru școlarii din școlele medii.

4. Un stipendiu de 50 fl. din fundațiunea Ecaterina Raț pentru studenți de ori ce categorie.

5. 20 stipendii câte de 60 fl. pentru elevii din despărțământul pedagogic al seminarului archidieceșan.

Stipendiile s'au distribuit în urma concursului publicat, și de present toate sunt ocupate.

Conspectul stipendiștilor se alătură sub 11/.

VIII. Conferențele învățătorești.

Conferențele învățătorești s'au ținut într-una cu reuniunile învățătorești în timpul ferierilor de vară.

Desvoltarea lor în armonie cu instituțiunile nostre bisericesci este una dintre problemele de căpetenie ale consistoriului, care în toate casurile concrete a dat înviațiunile necesare.

Cea din districtul Deșului nu s'a putut ține din cauza bölei epidemice de coleră, care a grasat în comitatul Solnoc-Dobăca, și din care causă organele administrative ca mijloce preventive au considerat și evitarea de întruniri.

Reuniunea din districtul Cluș n'a mai funcționat de trei ani. Președintele ei, protopresbiterul Tului Roșescu, provocat a se declara pentru cauzele stagnării, prin răspunsul seu dto 28 Martiu a. c. Nr. 259, ca motiv al neținerii adunării generale, și în general al nefuncționării ei invöcă negligența comitetului central al celui district, care acuma de trei ani nu mai pöte fi întrunit la ședință.

Consistoriul a luat măsuri pentru regulata funcționare a celui district.

Din ce motive nu a ținut adunare generală reuniunea din districtul Abrud, fiind primul cas, că acolo nu s'a ținut adunare generală, se va erua din partea consistoriului și la timpul seu în direcțiunea acăsta se va face Venerabilului Sinod raport.

Despărțământele reuniunilor au desvoltat activitate normală, între marginile statutelor lor.

Alte obiecte de natură școlară se vor promova la Venerabilul Sinod prin esibite separate.

Sibiiu, din ședința senatului școlarui ținută la 7 Aprile, 1893.

Consistoriul archidieceșan.

Dr. **Harion Pușcariu** m. p.,
archimandrit, vicariu archiepiscopesc.

Dr. **Remus Roșca** m. p.,
secretariu.

Raportul general al senatului episcopesc.

Nr. 2958 Epitr.

Venerabil sinod archidieceșan!

Despre activitatea consistoriului archidieceșan, ca senat episcopesc, și despre momentele mai de însemnătate în decursul anului 1893 ne luăm voie a subșterne Venerabilului sinod următoril

Raport general.

Cu privire la cele formali avem onöre a notifica, că senatul episcopesc în decursul anului trecut a ținut cu totul 49 ședințe, dintre cari 46 ordinare și 3 eștraordinare.

Piesele întrate la protocolul de esibite în resortul acestui senat au fost în număr 2628; dintre acestea 1249 au fost referitöre la afacerile interne ale fondurilor și fundațiunilor, 1379 aparținătöre la afacerile eșterne din archidieceșă și rațiocinii.

Acăstea precum și restanțele din anii 1891 și 1892 s'au resoltvit parte în ședințe parte pe cale presidială, rămânând cu 31 Decembre 1893, 37, er rațiocinii din 1891 1, din 1892 44, din 1893 403, cu totul 448. Până ađi însă s'a resoltvit și acăstea apröpe töte, afără de rațiocinii și câteva piese cari după natura lor nu au putut fi resoltvite și finalisate.

Referitoriul la activitatea acestui senat, acăsta s'a estins mai cu semă în două direcțiuni principale, asupra administrării, manipulării și controlării archidieceșei din centru deoparte, er de altă parte asupra administrării, manipulării și controlării averilor bisericesci din singuraticele comune ale archidieceșei.

1. Starea fondurilor și fundațiunilor archidieceșane cu 31 Decembre 1893 este evidentă în rațiociniile aceluia-și an, cari se subșterne cu raport saporat.

2. Înviestirea sumelor în bani gata s'a făcut în anul acesta prin cumpărarea unei realități de mare valöre pentru fondul catedralei, și anume prin cumpărarea casei și grădinei din strada morii Nr. 12 dela Wilhelmina Goldschmidt, care este în nemijlocită vecinătate cu grădina catedralei. Realitatea acăsta, prin poziția ei constituie cu grădina catedralei un complex spre două strade însemnate ale orașului. Casa și grădina s'a cumpărat cu 28,000 fl., er cu tacsă de transcriere și spese se urcă la 29,000 fl., și amăsorat împrejurările locale cu preț relativ ieftin. Acăsta casă e deja intabulată pe numele fondului bisericeii catedrale.

3. Afără de acăsta investițiune, sumele de bani gata, care au resoltat din sortarea mai multor hărtii de valöre, prin încassarea cuponilor, prin chirile întrate dela cesele archidieceșane și prin venite, s'au investi tin hărtii de valöre sigură și anume:

a) Cu scrisurile fonciare de 5% dela institutul de credit și economii „Albina”, dela banca comercială din Budapesta și dela Sparcassa sibiană töte cu 5%, sortate la 1-a Ianuariu și 1-a Februaru 1893, precum și din alte venite de ale fondurilor, s'au cumpărat scrisuri fonciare dela insăutul de credit și de economii „Albina” cu 5%, 40,000 fl. emisiunea II. cu 101 fl.

b) Pentru renta ungără de stat cu 4% convertită în suma de 55,900 fl., ce avut diferite fonduri, s'a cumpărat rentă de stat în coröne de aur cu 4% în valöre nominală de 59,000 fl.

c) În locul scrisurilor fonciare dela institutul „Albina” în suma de 27,800 fl. sortate dela 1-a Aprile 1893, s'au cumpărat tot scrisuri fonciare de ale numitului institut cu 5% în preț nominal de 28,000 fl.

d) Cu scrisurile fonciare de 6% dela institutul Boden-Creditanstalt din Sibiiu sortate la 1-a Maiu 1893 în sumă de 8500, fl.

al losurilor de stat din 1854 în sumă de 500 fl., a vinderii a 12 acțiuni dela Cronstädter Bergbau Actien-Gesellschaft în valöre nominală de 2400 fl., acelor dela Hipotekenbank din Budapesta, sortate la 1-a Iuliu 1893 în suma de 2000 fl., mai departe cu sortarea scrisurilor fonciare dela Hermanstädter Boden-Creditanstalt 5% în suma de 13,000 fl., și dela banca comercială din Budapesta asemenea 5% 70,000 fl., acăstea din urmă au fost sortate la 1-a August 1893, precum și cu interesele dela acăstea hărtii de valöre și alte venite, s'a cumpărat dela institutul Hermanstädter Boden-Creditanstalt scrisuri fonciare de 60,000 fl. (120,000 coröne) cu 4^{1/2}%, și de 20,000 fl. (40,000 coröne) cu 101 fl., asemenea de 4^{1/2}%, er dela institutul „Albina” asemenea scrisuri fonciare 5% cu 101 fl. de 60,000 fl.

e) În fine cu scrisurile fonciare dela banca comercială din Budapesta de 5%, sortate în suma de 50,100 fl., s'a cumpărat tot scrisuri fonciare dela acăsta bancă cu 50,000 fl. cu 4^{1/2}% cu prețul al pari.

În total deci 317,000 fl.

4. Ca împrumut privat s'a dat în anul acesta numai comunei bisericesci Alba-Iulia orașiu suma de 2000 fl. din fondul seminarial; acăsta sumă e asigurată prin întabulare pre realitatea de acolo primo loco Nr. 7718/1893, er replătirea se efeptuesce regulat.

5. Cu privire la darea de ecuivalent măsurată în sarcina fundațiunei „Andronic” în suma anuală de 460 fl. 45 cr. și redosă la 32 fl. 82 cr., pentru averea mobilă, în urma recursului înaintat la tribunalul financiar din Budapesta, acăsta a eliberat acăsta fundațiune dela solvirea dărei de ecuivalent începând dela 26 Iuliu 1890, fiind a se solvi numai pentru realitatea, casa din strada Cisnădiei Nr. 36, aparținătöre acăstei fundațiuni, darea anuală de 22 fl. 48 cr. v. a.

Recursul înaintat la amintitul tribunal pentru eliberarea dărei de ecuivalent a fundațiunei „Pantazi” nu s'a resoltvit până de present. Asămenea în stadiul de recurs este darea de ecuivalent pentru casa și pentru averea mobilă a tipografiei, a cărei dare e cu 283 fl. 94 cr. măsurată.

6. Casa din Turda cumpărată la anul 1884 cu 6500 fl. prin fondul Rudolfin, neputându-se până în present realiza scopul, pentru care s'a acuirat, și fiind administrarea aceleia grea, oferindui-se Consistoriului un preț convenabil, s'a vëndut cu 7100 fl., fiind acăsta în interesul fondului.

7. Referitoriul la tacsă sidocsială notificăm, ca în acăsta afacere se subșterne raport separat.

8. Pe basa concludului venerabilului sinod din 12/24 Aprile 1890 Nr. 82, consistoriul a făcut pașii de lipsă pentru zidirea casei din strada Cisnădiei Nr. 7. acordându-se zidirea acăstei case cu 2 tracte și 2 etagiuri pentru suma pașală de 80,000 fl. rămânând ca mai târđiu să se zidescă și partea spre strada ernei.

9. Referitoriul la concludul venerabilului sinod din 9/21 Aprile 1893 Nr. 96, ce priveșce rațiociniile tipografiei pe ani 1890 1892, avem onöre a notifica, că acelea sau reveđut și aflat în ordine, er rațiociniile pe anul 1893 nu s'au transpus până în present acăstui consistoriu.

10. Ajutörele votate din fundațiunea „Șaguna” comunelor pentru biserici și școle s'au solvit aceloră conform conspectului primit dela comisiune și amăsorat condițiunilor puse de acăsta.

11. Scontrarea cassei și a averei archidieceșane s'a efeptuit prin o comisiune esmisă din partea consistoriului și s'a aflat în regulă.

12. Referitoriul la partea a dóna a concludului venerabilului sinod în 7/19 Aprile 1893 Nr. 61, prin care s'a îndrumat consistoriul, ca să întregescă postul de controlor în acest senat, acăsta în ședința din 12 Iuniu 1893, considerând, că este ultimul an al periorului sinodal, a decis a susține și mai departe provisiunea făcută cu ocașiunea renunțării acesorului consistorial G. Candrea.

(Va urma.)